

տեղ ալ ըլլայնէ պէտք է տեսնէ կամ լսէ այնպիսի անվայել գործքեր ու ծուռ սկզբունքներ որ զինքն ալ կրնան մոլորցնել :

Ուստի պէտք է որ ծնողք տղոց առջև որ և իցէ մարդու վրայ գէշ խօսելէն զգուշանան . ապա թէ ոչ՝ տղաքն ալ նոյն կերպերը սորվելով երբ որ մեծնալու ըլլան՝ իրենք ալ ուրիշ վրայ արհամարհանօք կը խօսին . աւսով ընկերութեան մէջէն սերն ու համարմունքը կը վերնայ և ընկերութիւնը կը քակուի :

Փափկութի, աղքատներուն դէմ խտրասիրտ ըլլալ, որկրամոլութիւն, գողութիւն, և ուրիշ ասոնց նման ախտերը շատ անգամ ծնողք տղոց առջևը համարձակ կ'ընեն . անով խեղճ տղաքն ալ նոյն ախտերուն տէր կ'ըլլան :

Տղոց առջև իրարու հետ կռիւ ընելը, մանաւանդ նախատական խօսքերով, շատ ֆնասակար է տղոցը . վնաս չէ անով տղաք ծնողացը վրայ ունեցած համարմունքին կը կորսնցընեն . անկէ աս մեծ վնասներն ալ կը ծագին , որ մեծնալէն վերջը իրենց ծնողաց խօսքերը մտիկ չեն ընէր , իրենք ալ կը վարժին ուրիշներու հետ կռիւ ընելու , և նոյնպէս անարգանօք վարուելու պատուաւոր անձանց հետ ալ . քաղաքական և աստուածային օրինաց ալ չեն հնազանդիր , ու սաստիկ արհամարհոտ կ'ըլլան :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

() ԽԵՍՈՒՄ :

ՈՒՌՍԱՍՏԱՆԻ երրորդ գլխաւոր քաղաքը սեպուած է հիմա () տեսսան, Փեթրպուրկը առաջին՝ ու Սոֆուան երկրորդ գնելով : Երկայ յիսուն տարի առաջ խեղճ ողորմելի

գեղ մըն էր որ Խոճաղէ կ'ըսուէր , ու բնակիչները Խաթար էին՝ քանի մը տնակներու մէջ բնակած . իսկ հիմա Եւրոպայի խիստ գեղեցիկ ու բանուկ քաղաքներէն մէկն եղած է , և գրեթէ 70,000 բնակիչ ունի : Երբոր Խաթարին է Կայսրուհին 1793ին գնաց Խրիմ ու մօտ տեղուանքը քալեց , Սիշլլիէօ անունով գաղղիացի դքսին խորհրդովը աս նոր քաղաքին հիմը ձգեց . և որովհետեւ կը կարծուի թէ հին ատեն Յունաց () ԽԵՍՈՒՄ ըսած քաղաքը ան կողմերը կ'իյնար , ասոր ալ անունը () տեսսա դրաւ : Փողոցները լայն ու շատը քարայտակ են , բոլոր տները կանոնաւոր ու մեծաւն , խանութները հարուստ , եկեղեցիները գեղեցիկ . բայց ամենէն աւելի գեղեցիկ կտորը ծովեզերեայ ձեմելին է , որ փառաւոր պալատներով ու շատ ծառերով զարդարուած ըլլալով՝ ծովուն կողմէն եկողին միտքն ու աչքը կը զմայլեցնեն : Բնակիչներուն գրեթէ երրորդ մասը օտարազգի են , քիւրմանացի , իտալացի , գաղղիացի և յոյն . մեր ազգէն ալ 50 տունի չափ կան՝ որ Ուլահի կողմերէն եկած են հոն : Եւրոպայի վաճառականները խիստ բանուկ է , մանաւանդ որ 1817ին՝ ի վեր ազատ նաւահանգիստ եղած է 30 տարուան համար : Ռուսաստանի բոլոր հարաւային կողմերէն վաճառքները հոն կ'իջնան , դրսէն ալ Սև ծովին նեղուցէն ու բոլոր ներսի նաւահանգիստներէն նաւերը () տեսսա կուգան : Պօլիսէն ալ հոն քանի մը տարի է որ շոգենաւ կը բանի 15 օրը մէյմը , ու երկու օրուան մէջ կը հասնի :

Հրապարակական շէնքերուն մէջ երեւելի են Սիշլլիէօի վարժարանը , մաքսատունը , դրամատունը , արեւելեան լեզուաց ուսումնարանը , տնկաբանական պարտէզը , թէատրոնը , հարաւային Ռուսաստանի հնութեանց պահարանը , այլ և այլ դպրոցները , ընկերութիւնները և այլն : Բոլոր հարաւային Ռուսաստանի զինուորա-

() ԳԼՈՒԽ :

կան կուսակալն ալ () տեսսա կը կե-
նայ : Եւ տա ծաղկեցուց աս քաղաքը
նաեւ Սողոմոնով կոմսը, որ իրեն լու-
սաւորեալ կըթուլթեամբն ու իմաս-
տուն կառավարութեամբը սիրելի է
իրեններուն, և պատկառելի օտարաց
առջևը : () տեսսան աղուոր օրինակ
ու ապացոյց է թէ գործունէութիւն ու
խելքով և ազատութիւններով ինչպէս
գեղերը քաղաք կը դառնան, ու քա-
ղաքները մայրաքաղաք. անոր ներհակ

աս ալ կ'իմացնէ թէ ներհական պա-
կասութիւններով ինչպէս մեծամեծ
մայրաքաղաքները կամաց կամաց մէյ-
մէկ գեղ ու անապատ, դարձեր են ա-
տենով ու կը դառնան : Եւ եւեթ պտը-
տողը կարծէ թէ հոն ոչ երբէք մեծա-
մեծ քաղաքներ եղեր են . Եւրոպա
քաղաքն ալ միտքը կը դնէ թէ միշտ ա-
նանկ ծաղկած է եղեր : Եւրկու կար-
ծիքին ալ ծուլութիւնը պատմութիւն
ներէն կ'իմացուի :